

S U O M E N
YMPÄRISTÖ**KASVATUKSEN**
S E U R A R Y

Hyvien
kestävän kehityksen
käytäntöjen
helmet

Tulostathan 2-puoleisena!

Nämä kestävän kehityksen hyväksi havaitut käytännöt eli **helmet** on koottu Vihreä lippu -ohjelmaan osallistuvien päiväkotien ja koulujen loppuraporteista. Lisäksi helmiä on koottu Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry:n ”Vihreän helmen metsästys” -kilpailun avulla. Kilpailu toteutettiin toukokuussa 2009.

Helmet on koottu osana opetushallituksen rahoittamaa ”Koulujen ja oppilaitosten kestävän kehityksen kriteerien ja ohjelmien maastouttaminen, 2. vaihe” -hanketta.

Helmet löytyvät myös Internetistä (www.vihrealippu.fi) Osallistujasivuilta kunkin teeman omalta etusivulta.

Sisällys

VESI	3
ENERGIA	6
JÄTTEEN VÄHENTÄMINEN.....	9
LÄHIYMPÄRISTÖ.....	13
KESTÄVÄ KULUTUS.....	16
YHTEINEN MAAPALLO	20

VESI

Itämeritietoiskut

Raatilaisten toteuttamat itämeritietoiskut ja öljykatastrofin havainnollistaminen pienoismallin avulla.

Aarnivalkean ala-asteen Vihreä lippu -raatilaiset kouluttautuivat opettajatiimin johdolla Itämeriasiantuntijoiksi. Oppilaat saivat raadin kokouksessa Itämeri-aiheisia tiedonhankintatehtäviä, joiden pohjalta koottiin Power Point -esityksellä tuettu Itämeri-tietoisku. Raatilaista muodostettiin lähettiläspareja, jotka harjoittelivat tietoiskun pitämistä sekä öljykatastrofin ja öljyntorjunnan havainnollistamista pienoismallin avulla. Lähettiläät kiersivät kaikissa luokissa. Tietoiskun antia työstettiin myös tekemällä lähettiläiden avustuksella sarjakuvia öljykatastrofista ja sen torjunnasta.

Ahdin vierailu

Veden herra Ahti kertomassa veden saastumisesta ja nimittämässä lapset vedenvartijoiksi.

Pihakoivun päiväkodissa veden saastumisesta kertomaan kutsuttiin Ahti, veden herra. Yksi aikuisista pukeutui vihreään asuun ja vaaleaan peruukkiin ja maalasi kasvonsa vihreäksi. Päiväkodin vesileikkihuone oli koristeltu Ahdin valtakunnaksi, ja Ahti otti lapsia vastaan ryhmä kerrallaan. Lasten kanssa keskusteltiin veden saastumisesta. Ahti kertoi nähneensä uintimatkoillaan kaikenlasta roskaa ja kyseli lapsilta mitä veteen kuulumatonta he olivat retkillään havainneet. Lisäksi Ahti muistutti, että vaikka Suomessa on puhdasta vettä yllin kyllin, on monessa maassa pulaa vedestä. Lapsille kerrottiin, että omalla käyttäytymisellä voi säästää vettä ja tätä kautta auttaa niitä, joille puhdas vesi ei ole itsestäänselvyys. Sitten Ahti kysyi haluaisivatko lapset ryhtyä veden vartijoiksi. Sillä Ahti sanoi tarkoittavansa sitä, ettei veteen heitetä mitään sitä liikaavaa ja lisäksi kiinnitetään huomiota sekä omaan että kaverin tai perheen vedenkäyttöön esim. käsiä pestessä. WC-pönttöjen kaksoishuuhtelunapin kerrottiin myös säästävän vettä, ja selvyiden vuoksi huuhtelunappeihin lisättiin liikennevaloista tutut värimerkit: pieneen huuhteluun tarkoitettua vihreää voi aina käyttää ja suurempaa keltaista harkiten. Kaikkien ryhmien lapset lupasivat ottaa haasteen vastaan, ja Ahti ilmoitti palaavansa myöhemmin katsomaan miten tehtävässä on päiväkodilla onnistuttu. Lapset innostuivat tehtävästä ja alkoivat lähipäivinä kiinnittää huomiota omaan ja erityisesti kaverien vedenkäyttöön.

Noin viikon kuluttua Ahti palasi. Hän tuli mukaan päiväkodin laulutunnille, jossa laulettiin vesiaiheisia lauluja, leikittiin vesiaiheisia leikkejä ja tietysti haastateltiin veden herraa. Ahti kertoi tarkkailleensa lasten toimintaa koko viikon ja olevansa tyytyväinen näkemäänsä: veden kanssa ei lutrattu turhaan. Lopuksi Ahti palkitsi lapset simpukkakaulakoruilla ja nimitti jokaisen lapsen vedenvartijaksi. Veden säästö jäi näin leikin varjolla ja ikään kuin kunniatehtävänä lasten mieleen. Ahdin vierailut olivat mieluisia ja niiden perään kyseltiin myöhemminkin.

Vedensäästöä käsipesulla

Käsienpesuun kuluvan vesimäärän havainnollistaminen maitotölkkien avulla.

Peurankadun päiväkodissa tutkittiin vedenkulutusta käsienpesun yhteydessä niin, että pesun aikana kulunut vesi kerättiin sankoon ja sen määrä mitattiin maitopurkista tehdyllä litran mitalla. Ensin muutama lapsi pesi kätensä ilman, että yritti säästää vettä, eli hana oli koko ajan isolla auki. Sitten samat lapset pesivät kätensä vettä säästäen, eli hana oli vain puoliksi auki ja suljettuna saippuoinnin ajan. Saatuja tuloksia oli helppo tutkia ja säästö helppo havaita.

Vesipajapäivät

Kolme toiminnallista pajapäivää aiheena veden kierto luonnossa.

Mäntylän päiväkotiyksikössä käsiteltiin veden kiertoa luonnossa kolmen pajapäivän avulla.

1. Kuvakeskustelu ja käsitteiden läpikäyminen. Lapset täydensivät tehtäväpaperit, jonka jälkeen siirryttiin hellan ääreen tutkimaan veden höyrystymistä ja tiivistymistä.
2. Pienilmaston rakentaminen. Lapset rakensivat vanhaan akvaarioon lähimetsässä metsäpohjan, ja sisällä akvaarioon laitettiin iso vesiasia. Lopuksi akvaario peitettiin muovikelmulla, ja sen viereen laitettiin jalkalamppu auringon virkaa toimittamaan. Jo parin tunnin päästä lapset saivat huomata, kuinka vesi alkoi tiivistyä kelmun alapinnalle, ja pian vesipisaroina 'satoi' maahan (toimii myös pienemmissä lasipurkeissa, jos maapohjaa hiukan kastellaan). Lapset esittelivät pienilmastoa mielellään vanhemmilleen ja muille vierailijoille.
3. Vesitarina ja musiikkimaalausta. Lapset taiteilivat tarinan kuuntelun jälkeen yhteistyönä suurille pahveille batiikki-menettämällä vettä, aaltoja ja merta. Töistä tehtiin tausta musiikkiluokan seinälle. Lapset maalasivat myös ulkona mustikoilla, sammaleella ja mullalla maisemia, joissa näkyi veden kiertokulku luonnossa.

Jäälinna

Jäälinnan rakentaminen talteen kerätystä käsienpesu-vedestä.

Mäntylän päiväkotiyksikön neljä- ja viisivuotiaiden ryhmä toteutti tammikuun puolivälissä jäälinnan rakentamisprojektin. Rakentamiseen käytetty vesi oli kertaalleen käytettyä käsienpesuvettä, jota saatettiin kerätä ämpäriin irrottamalla hajulukko toisesta käsienpesualtaasta. Lapset kaatoivat veden maitopurkkeihin, joissa se jäädettiin. Vaikka jäälinna saatiin valmiiksi, on veden keräämistä jatkettu: kerätty vesi käytetään wc-pytyjen huuhteluun.

Käsienpesudiplomi

Diplomin myöntäminen säästäväisen käsienpesun oppimisesta.

Pinjaisten päiväkodissa lapsille myönnettiin diplomi, kun he olivat pesseet kätensä 10 kertaa vettä ja saippuaa säästäen.

Seinälle laitettiin piirroksin kuvitettu ohjeistus:

1. Kostuta kädet.

2. Sulje hana.
3. Ota tippa saippuaa.
4. Hiero saippua käsiin.
5. Huuhtelee kätet.
6. Sulje hana.
7. Kuivaa kätet pyyhkeeseen.

Kiiminkijoki-projekti

Jäälaivan rakentaminen yhdistettynä joen suojelua koskevaan tietoisuuteen ja valokuvanäyttelyyn.

Päiväkoti Mettijäisen Kiiminkijoki-projekti lähti liikkeelle heti joululoman jälkeen, jolloin alettiin suunnitella joen törmälle rakennettavaa jääpatsasta. Raatilaisten yhteisen pohdinnan ja äänestyksen perusteella toteutettavaksi valittiin jäälaiva. Kaikki innostuivat aiheesta suuresti, ja puuhaa riitti moneksi kuukaudeksi. Aluksi täytettiin päiväkodin ruokailusta jääneitä käytettyjä maitopurkkeja lumella ja esihuuhteluviedellä. Purkkeja pyydettiin myös lasten vanhemmilta kotoa tuotavaksi. Pienimmät 1-3-vuotiaat retkeilivät laivan rakennuspaikalle nuoskalumen aikaan rakentamaan laivalle perustan, jonka päälle 4-6-vuotiaat kävivät sitten jäädyttämässä jäätiilistä useita kerroksia laivan seinää. Tiilet jäädytettiin yhteen avannosta kairatulla vedellä valelemalla. Toisten rakentaessa jäälaivaa muut valmistivat päiväkodilla purjeita ja Vihreää lippua. Purjeisiin maalattiin erilaisia kaloja kullekin ikäryhmälle sopivalla tekniikalla.

Laivan yhteyteen pystytettiin Kiiminkijoen, Naturasta ja Project Aquasta kertova valokuvanäyttely ja tietoisuus. Aikuiset huolehtivat valokuvien laminoinnista ja eskarilaiset tekivät Internetistä etsityn tiedon pohjalta lyhyitä tiivistelmiä itse kirjoittamalla. Laiva kastettiin lasten ja vanhempien yhteisenä teemapäivänä lasten ehdotuksen mukaisesti Mustaksi Roopeksi. Tämän jälkeen perheet maistelivat madekeittoa ja tutustuivat yhdessä jäälaivaan ja tietoisuuteen.

Päiväkoti Mettijäinen järjesti myös aarreseikkailun kahdelle vierailijalle tarhalle. Niiden väki oli saanut postissa viestin, jonka oli kirjoittanut itse Musta Roope jo parisataa vuotta aiemmin! Viesti oli kulunut ja osin repeytynekin, mutta selvästi siinä puhuttiin Kiiminkijoen töyräällä sijaitsevasta aarteesta ja sen löytämiseen liittyvistä vihjeistä. Vihjepaikoista sai kukin kulkija kerätä ihanan värikkäitä jäätimantteja ohjeessa mainitun määrän. Lopulta vihjeet johtivat jäälaivalle, jossa yllätyksenä odotti ihan oikea aarrearkku. Ilo oli ylimmillään, kun sisältö paljastui: kukin lapsi sai vaihtaa löytämillään timanteilla itselleen saman verran aarteita = pieniä pääsiäismunia. Keväämmällä värikkäitä timantteja sulatettiin ja niillä maalattiin lumesta pihalle muovattuja vesieläimiä. Sulavien jäiden mukana Pohjanmerelle purjehtimaan lähteneen Mustan Roopen mukaan laitettiin vielä jonkun onnekkaan löydettäväksi pulloviesti.

Vesiteemapäivä

Kuudesta toiminnallisesta pisteestä koostuva vesireitti.

Kiipun koulun alaluokkien vesipäivä lähti liikkeelle kuvitellusta öljykatastrofista Suomenlahdella. Sitä kuvattiin läpinäkyvässä paljussa, missä oli höyheniä kuvaamassa lintuja sekä foliolaivassa ruokaöljyistä hiiltä. Laiva upposi ja öljy

tahrasi linnut. Koko koululle suunnatun esityksen jälkeen oppilaat jakautuivat ryhmiin suorittamaan kuudesta erilaisesta pisteestä koostuvaa vesireittiä. Pisteet olivat motivoivia ja näyttäviä tietokyltteineen ja koevälineineen.

1. Ensimmäisessä pisteessä keskusteltiin puhtaasta ja saastuneesta vedestä sekä askarreltiin kaloja. Työt ripustettiin vanhaan kalaverkkoon taustamaalausten eteen.
2. Seuraavassa pisteessä lapset saivat tutkiskella veden ominaisuuksia ja testata eri keinoin veden pintajännitystä, painetta ja nostetta. Veteen liukenemista tutkittiin sokerin, suolan, ruokaöljyn, perunajauhon ja hiekan avulla.
3. Kolmannessa pisteessä tarkkailtiin kylmän ja lämpimän veden eroja. Lapset laittoivat maitojäälämpimään veteen ja havaitsivat sulaneen kylmän maidon painuvan pohjalle. Sitten pudotettiin siniseksi värjättyä kuumaa vettä avoimessa pikkupullossa isoon kylmävesiastiaan ja havaittiin kuumien veden pyrkivän kylmän veden pinnalle.
4. Sateen syntymistä ja pohjaveden muodostumista käsittelevässä pisteessä synnytetään sade suolaisesta lämpimästä vedestä kelmun sisäpinnalle laittamalla kelmun yläpinnalle jäätä.
5. Vesivoimapisteesä opittiin Suomen vesivoimaloista sekä tutustuttiin oppilaiden rakentamaan vesirattaaseen ja sen toimintaan.
6. Viimeisessä pisteessä kuvattiin afrikkalaisten ja suomalaisten vedenkulutusta. Oppilaiden oli siirrettävä mahdollisimman nopeasti "afrikkalaisen" mukilla vettä "suomalaisen" suuri ämpäri täyteen.

Lounaaksi syötiin emännältä varta vasten tilattua mantelikakkaa, ja päivän loppuun jokainen sai kirjoittaa ja piirtää jotain päivän aikana oppimaansa liittyvää.

ENERGIA

Sähkötön aamu

Tunnelmallinen talviaamu kynttilöin valaistussa koulussa.

Hyvinkään kylän ala-asteella vietettiin tunnelmallista talviaamua sähköä säästäen: joulukuussa (esimerkiksi Lucian päivänä), kun aamut ovat pimeitä, koulu valaistetaan kynttilöillä. Luokissa kiertää Lucia-kulkue ja luetaan esimerkiksi entisajan joulunvietosta tai yleensä elämästä ennen sähköisiä laitteita. Myös perinneleikit ovat mukavaa ajanvietettä. Aamuhetken voi päättää koulun yhteiseen lauluhetkeen juhlasalissa.

Videouutiset

Oppilaiden toteuttamat, koko koululle esitettävät energiauutiset.

Aurinkorinteen ala-asteella oppilaat toteuttivat energiateemaan liittyvät Vihreä lippu -uutiset, jotka esitettiin koulun sisäisen tv-järjestelmän kautta koko koululle. Oppilaat innostuivat aiheesta sekä suunnittelu- että toteutusvaiheessa. Tekniseltä puolelta (kuvaaminen, editointi) löytyi tekemistä eri alojen osaajille, ja materiaalista tuli hyvinkin

korkeatasoista. Lisäksi uutisia kuvattaessa löytyi useille oppilaille erilaisia rooleja haastateltavina tai kuvattavina toimijoina.

Television kautta tullessaan uutiset herättävät oppilaiden huomion selvästi paremmin kuin samat asiat oppilaan/opettajan kertomina. Videon avulla on helppo konkretisoida ja näyttää mallia samalla, kun asia tulee perustelluksi. Kun mukana on myös huumoria, viesti menee perille. Videouutisten onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa ovat henkilövalinnat: sopivan rohkean ja innostuneen uutisjuontajan avulla kaikki mukana olevat rohkaistuvat olemaan mukana täysillä.

Kierrätys- ja energianeuvojat

Luokissa kierrätyksestä ja energiansäästöstä hauskoilla tavoilla opettamassa kiertävät oppilasryhmät.

Sotungin yläasteella vapaaehtoiset oppilaat toimivat kierrätys- ja energianeuvojina. He kiersivät pienissä ryhmissä kaikissa luokissa ja opastivat muita kierrätyksessä ja energiansäästössä. Opasryhmät saivat ensin muutaman tunnin verran opetusta evääksi tulevaa työtään varten. Sitten kukin ryhmä sai suunnitella oman tapansa käsitellä asiaa luokissa. Toteutustapoja olivat mm. kierrätysradat, leikit, ristikko, Power Point -luento ja dvd-näytelmä. Neuvojat pitivät työstään, koulupäivään saatiin vaihtelua, ja vastaanotto oli luokissa positiivista.

Energia-aiheiset näytelmät

Säästäväistä ja tuhlaavaa energiankäyttöä käsittelevät oppilasnäytelmät.

Märynummen ala-asteella suunniteltiin opettajien ohjaamissa pienryhmissä näytelmiä erilaisista tilanteista, joissa voi tehdä ympäristöystävällisiä valintoja (kaupassa käynti, ruoan valmistus, metsäretki ja kuvaamataidon tunti). Kaikissa oli toimijoina kolme ryhmää: säästäväiset, tavalliset ja tuhlarit. Yhden opettajan ohjauksessa valmistui siis kolme erilaista näytelmää samasta tilanteesta. Valmiit näytelmät esitettiin koko koululle.

Jääkarhupäivä

Jääkarhu-teemainen energiansäästöpäivä.

Jupperin alakoulun energiansäästöpäivä alkoi yhteisellä päivänavauksella liikuntasalissa esitelmällä energiantuotannosta. Tämän jälkeen oli ohjelmassa kiertopistetyöskentelyä ja muita teematehtäviä omissa luokissa (mm. jääkarhupiirustus, energijätteen lajitteluopastus ja -kilpailu, asennetesti ja energiansäästölupaus) sekä lisää energia-asiaa ja -keskustelua. Raatilaiset valmistivat teemapäivää mainostavat ennakkojulisteet ja lupausten kokoamista varten neljä suurta jääkarhua pääaulan seinälle.

Ekokarhut

Energiansäästön mestarit Vihreä lippu -maskotteina.

Hannu Krankan kouluun päätettiin hankkia Vihreä lippu -maskotit, jotka olivat energiansäästön mestareita. Siksi maskoteiksi pyydettiin Ekokarhut Osku ja Jaska, jotka esiintyivät koko koululle projektin aloittavassa juhlassa. Karhuthan säästävät energiaa erityisesti talviunta nukkumalla: karhunpesä on ekologisesti rakennettu ja karhun hidastuneet elintoiminnot vievät vain vähän energiaa jopa puoli vuotta kestäville talviunilla. Ihmiset eivät kuitenkaan voi käyttää samoja energiansäästömenetelmiä kuin karhut, joten meidän on keksittävä muita keinoja.

”Pyrkyri-poliitikot”

Energia-aiheen käsittelyä kielten opetuksessa rooli-leikkien avulla.

Kallion lukiossa keksittiin, että energiateemaan linkittyvää ilmastonmuutosta voi käsitellä eri näkövinkkeleistä myös lukion kielten opetuksessa. Opiskelijat pitävät esimerkiksi vaalien alla kyseisellä kielellä puheita, joissa ”pyrkyri-poliitikot” listaavat ne viisi tapaa, joilla ovat itse valmiita osallistumaan ilmastotalkoisiin.

Mielenosoitus

Oppilaiden organisoima mielenosoituskulkue ja energiansäästöhaasteen luovuttaminen kunnanjohtajalle.

Hannu Krankan koulun yhdeksäsluokkalaiset järjestivät ilmastonmuutoksen vastaisen mielenosoituksen. Siitä ilmoitettiin poliisille, kunnalle ja paikallislehtiin. Koululla järjestettiin lisäksi kilpailu, jossa kaikkien luokkien oli kehiteltävä iskulauseita ja myöhemmin valmistettiin iskulausekylttejä sekä mielenosoituskulkuessa pidettäviä sammakkopäähineitä.

Sovittuna päivänä kulkue lähti koulun pihalta ja kiersi lenkin puistosta kunnantalolle iskulauseita huutaen. Kunnantalolla mielenosoittajat luovuttivat kunnanjohtajalle aiemmin valmistellun haasteen ekotapojen noudattamisesta ja energiansäästötalkoista. Tämän jälkeen palattiin rauhallisena kulkueena takaisin koululle.

Energiansäästöä ulkoilemalla

Arjen esimerkkejä lämmityskustannuksissa säästämiseksi.

Päiväkoti Mettijäisen väki puuhailee, liikkuu, ruokailee ja nukkuu kiireettömästi kodinomaisen ilmapiirin tunnelmissa pihalla ja lähimetsässä. Mettijäisessä on käytetty tehokkaasti pihalla olevaa kotaa, jossa on nukuttu makuupusseissa päiväunet keväästä syksyyn säännöllisesti jo kahden vuoden ajan (3-6-vuotiaat). Alle 3-vuotiaat nukkuvat vaunuissa ympäri vuoden. Mettijäisessä lähdetään pihalle tai retkelle heti aamupuuron jälkeen. Ruoka valmistetaan keväästä syksyyn usein ulkona/metsässä. Myös aamupuuro ja välipala nautitaan sopivalla ilmalla ulkona. Mettijäisväki huolehtii myös päiväkotilampaiden litan ja Kaarinan talviruokinnasta. Jäteruoka annetaan joko lampaille tai kesäaikana kompostoidaan. Sisälläoloaika on vähäistä ja sisätilojen lämpötila pidetään alhaisena. Lapset ovat karaistuneet runsaan ulkoilun myötä. Lapset nukkuvat myös talvella sisällä omissa kesäpusseissaan; unihuoneen lämpötilaa säädetty pienemmäksi.

Eko-Esko

Vihreää sanomaa huumorin avulla välittävä ekosuper-sankari.

Vajaakummun koulussa vaikuttaa Eko-Esko, vihreään viittaan ja silmikkoon sonnustautunut sankari, joka on henkilökohtaisesti sisäistänyt ympäristöä säästävän elämäntavan. Hän esiintyy koulun yhteisissä ympäristöaiheisissa päivänavauksissa ja pajapäivinä vetää omaa pajaansa. Hän pelleilee ja hassuttelee, esittää temppuja ja jututtaa yleisöään, mutta mukana on aina oikeaa ympäristöasiaa. Yleisö on ottanut hänet omakseen: missä Eko-Esko esiintyy, siellä kaikilla silmät loistaa ja on hymy huulilla.

Energiapajat

Energiateeman käsittelyä neljässä pajassa.

Mikkelän koulun esi- ja alkuopetuksen energiapäivänä tutustuttiin energiaan neljässä eri pajassa:

1. Ensimmäisessä pajassa keskusteltiin auringosta ja tuulesta energianlähteinä ja valmistettiin viipperä hyödyntäen paperinkeräyksen valkoista paperia ja tikuissa kierrätysmateriaalia. Viipperähän toimii periaatteessa samalla tavalla kuin tuulivoimalan roottori, pyörii tuulienergialla!
2. Toisessa pajassa leikittiin sähkötysleikkiä, jonka ideana oli havainnollistaa oppilaille sähkön nopea siirtyminen paikasta toiseen. Lisäksi pajassa etsittiin energia-aiheisia sanoja kirjainruudukosta.
3. Kolmannessa "Ihminen saa energiansa ruoasta" -pajassa tarkasteltiin oppilaiden kanssa ruokapyramidia ja keskusteltiin terveellisestä ravinnosta. Tarkemmin tutustuttiin viljatuotteisiin, minkä jälkeen oppilaat valmistivat luomujauhoista valmisväreillä keltaiseksi värjätyn taikataikinan. Taikinasta muovailtiin aurinko, kaiken energian lähde, joka paistettiin uunissa pulleaksi.
4. Viimeisessä pajassa kirjoitettiin energiapelikorttien inspiroimana ryhmissä tarinoita energian säästämisestä ja tuhlaamisesta.

JÄTTEIDEN VÄHENTÄMINEN

Kangaskassikahvittelu

Lasten kuvittamat kangaskassit ja vanhemmille järjestetyt info-aamukahvit.

Rauvolan päiväkodissa toivottiin vanhempien luopuvan muovikassien käytöstä varavaate- ja kauppakasseina. Ympäristöraati pohti asiaa monelta kantilta. Aikuinen kertoi lapsille muovikasseista, niiden valmistuksesta ja siitä, kuinka ne eivät häviä luonnosta. Muovikassien haitallisuus todettiin ja niiden hävittämistä muun muassa räjäyttämällä ehdotettiin, mutta lopulta päädyttiin siihen tulokseen, että on parempi tarjota kangaskasseja tilalle. Raadissa valittiin muovikassiagentit, jotka laskivat eteisessä olevat varavaate-muovikassit aikuisten avulla. Turun Seudun Jätehuolto

lahjoitti päiväkodin lapsille kangaskassit, joiden kuvittaminen kangastusseilla luontoaiheisiin suunniteltiin yhdessä lasten kanssa.

Kassien valmistuttua vanhemmille järjestettiin aamukahvit, joiden aikana juteltiin muovi- ja kangaskasseista. Esillä oli valokuvia, joissa lapset esittelivät kangaskassien eri käyttömahdollisuuksia. Myös valmiit kassit olivat esillä hienoine kuvituksineen.

Jonkin ajan kuluttua muovikassiagentit iskivät jälleen. He saivat todeta, että perheet olivat ottaneet kangaskassit kiittävästi käyttöön: pienempien ryhmässä lähes jokaisella lapsella oli varavaatteet kangaskassissa. Isommista lapsista osa käytti kangaskassia varavaatekassina, toiset taas olivat karsineet muovikassit varavaaterepuistaan ja vieneet kangaskassit kotiin. Perheille jaettiin jälkepäin kysely kotiin menneiden kangaskassien käytöstä. Ja eivät ne vastausten perusteella nurkissa lojuneet: niitä käytettiin eniten kauppakasseina, mutta myös esimerkiksi uimahalli-, kirjasto-, lelupäivä- ja yökyläkaskeina!

Älä jätä mitään -päivä

Teemapäivä ja emännän panos biojätteen vähentämiseksi kouluruokailun yhteydessä.

Karhen koululla pidettiin teemapäivä, jolloin kaikkien oli tarkoitus syödä lautasensa tyhjäksi. Päivä onnistui hyvin, sillä biojätettä ei juurikaan syntynyt. Joidenkin lautasten pohjassa oli tarra, ja ne onnekkait joiden lautasesta tällainen löytyi, saivat pienen palkinnon.

Lisäksi koulun emäntä oli oma-aloitteisesti kartoittanut kunkin ruokalajin kulutusta päivittäin ja raportoinut tulokset keskuskeittiölle. Koska ruokalistat kiertävät samoina kuukaudesta toiseen, on ruoan määrää pystytty tarkentamaan seuraavilla tuontikerroilla. Näin biojätteisiin on päätytty entistä vähemmän jätettä.

Koko koulun jouluaskarteluilta

Ympäristöystävällistä jouluaskartelua oppilaiden ja heidän perheidensä yhteisessä tempauksessa.

Rauman normaalikoulussa järjestettiin marraskuun lopulla jouluaskarteluilta oppilaille ja heidän perheilleen. Illan teemana oli askarrella joulukoristeita ja kortteja kierrätys- ja luonnonmateriaaleista. Materiaalina käytettiin muun muassa vanhoja joulupapereita ja -kortteja, sanomalehtiä, vanhoja sukkahousuja, kangastilkkuja, lahjoituksena saatuja tapettikirjoja, metsähoidosta jääneitä puita sekä käpyjä ja kiviä. Perheet saivat opetusharjoittelijoiden ohjaamina näistä aikaan upeita joulukortteja, joululahjapusseja, tonttuja, enkelikoristeita, kuusenkoristeita ja ovikransseja.

Leikkimökki

Leikkimökin rakentaminen maitotölkeistä ja muusta kierrätysmateriaalista.

Myllyojan ala-asteella pidettiin jäteteemapäivä, jota varten oppilaita oli ennalta pyydetty tuomaan kotoaan pestyjä maitotölkejä. Oppilaat jaettiin kuuteen ryhmään, joista jokainen kävi vuorollaan rakentamassa yhteistä leikkimökkiä. Jättepäivän jälkeen mökin rakentamista jatkettiin käsityö- ja kuvaamataitotunneilla.

Aluksi oppilaat kokosivat ”tiiliä” maitotölkeistä, jonka jälkeen osa oppilaista muurasi pätkistä seinät leikkimökkiin. Sen jälkeen seinät vuorattiin liisteröidyllä sanomalehdellä ulkopuolelta ja tapetoitiin sisältä tapettijämällä. Ekaluokkalaiset maalasivat ulkoseinät askartelumaaleilla ja koristelivat ne yhdessä kummioppilaiden kanssa. Lopuksi mökille rakennettiin katto pakkaputkista ja pahlavilaatikoista. Leikkimökin rakentamiseen käytettiin yhteensä 720 maitotölkkiä ja paljon muuta kierrätysmateriaalia. Valmis mökki toimii käytävällä leikkikäytössä.

Opetusvideo

Raati-asteen toteuttama opetusvideo jätteenkäsittelystä, lajittelusta ja kierrättämisestä.

Puuppolan ala-asteen Vihreä lippu -raati teki oman opetusvideon siitä, mitä jätteille tapahtuu niiden päädyttyä roskikseen. Koululla kuvattiin jätteen matka jätekatokseen saakka ja haastateltiin roska-auton kuljettajaa, minkä jälkeen jatkettiin jätteenkulun seuraamista jätteenhuoltolaitoksella. Raatilaisten keksivät itse haastattelukysymykset ja toimivat reporttereina. Myöhemmin retkestä tehtiin myös kuvakollaasi Vihreä lippu -ilmoitustaululle. Näin koko suuri koulu pääsi kätevästi tutustumaan jätteen käsittelyyn ja oppi jätteen vähentämisen, lajittelun ja kierrättämisen tärkeydestä.

Biojätteen osalta eri materiaalien maatumista havainnollisti myös koulun pihassa toteutettu maatumiskoe: syksyllä kanaverkkoputkeen laitettujen erilaisten roskien näkyminen päivänvalon keväällä, jolloin myös nähtiin mitkä aiemmista arvauksista pitivät paikkaansa.

Lajitteluviesti

Lajitteluoppien sisäistämistä testaava leikki.

Karhulan ala-asteella testattiin lajitteluoppien perille menemistä viestileikin keinoin. Kaikilla viestijoukkueilla on edessään samanlainen kokoelma roskaa. Noin sadan metrin päässä on rivissä lajitteluastioita, joiden viereiset kyltit kertovat millaisia roskaa rastille kuuluu. Jäteastian vieressä seisova tuomari määrää sakkokierroksen väärälle rastille tuoduista roskista. Voittaja on se ryhmä, jonka roskat on ensin oikein lajiteltu.

Viikon vihreä toiminta

Luokittain toteutettavat, koko koululle suunnatut eko-teemaviikot.

Kivimaan alakoulussa oli jokaisella luokalla oma teemaviikko, jonka oppilaat suunnittelivat ja toteuttivat. Vuoden aikana painotettiin muun muassa hyviä tapoja, kierrätystä, yhteishenkeä ja roskien keräämistä luonnosta. Vihreän viikon avulla kaikki oppilaat pääsivät projektiin osallisiksi ja vaikuttamaan koulun toimintaan muun muassa kilpailujen ja mielipidemittausten avulla. Esimerkiksi 6b-luokka järjesti juhlasalissa yhteisen tilaisuuden roskien kierrätyksen yhteydessä. Luokan oppilaat olivat tehneet sanomalehdistä roskikset, joihin jokainen luokka sai kerätä koulun piha-alueelta löytyviä roskaa. Eniten roskaa (prosentuaalinen osuus suhteutettuna luokan oppilasmäärään) kerännyt luokka palkittiin. 4b-luokka puolestaan halusi yhdistää koulunhenkeä ja yhteenkuuluvuutta väri- ja teemaviikolla: jokaisella viikonpäivällä oli oma värinsä, jota noudatettiin vaatetuksessa mahdollisimman paljon. Luokat saivat pisteitä jokaisesta oikean värisestä vaatekappaleesta, ja eniten pisteitä haalinut luokka palkittiin viikon lopussa. Ympäristöraati-asteen viikolla taas vahdittiin valo- ja teemaviikot: raatilaisten huolehtivat, että luokista sammutettiin valot välituntien ajaksi ja ettei käytävillä ollut käytössä turhia valoja.

Ekohenkiset syysmarkkinat

Mahdollisimman ympäristöystävällisesti järjestetyt markkinat.

Pielisjoen yläasteella järjestettiin syysmarkkinat, joiden valmistelussa pyrittiin huomioimaan ekologiset näkökohdat muun muassa kierrätysmateriaaleja käyttämällä ja toimintaan keskittymällä. Mainostuksessa hyödynnettiin vanhoja pahvikylttejä ja pienennettiin niiden kokoa, hintalaput valmistettiin toispuoleisista monisteista ja myös sähköistä mainontaa hyödynnettiin. Tuotteiden pakkauksessa pyrittiin käyttämään voipaperia folion sijaan, hygieniasta ja estetiikasta kuitenkin tinkimättä. Arpajaisten palkinnoissa suositettiin kierrätettyjä palkintoja ja käsitöissä hyödynnettiin ekologisia materiaaleja ja valmistusmenetelmiä mahdollisuuksien mukaan. Myytävät tuotteet pakattiin tarvittaessa kierrätysmuovikasseihin. Kahviossa käytettiin kestumukeja ja yhdessä leipomista koordinoitiin uunin turhan lämmittämisen välttämiseksi. Myymättömät tuotteet säästettiin ja jätteet kierrätettiin tarkasti jälkisiivouksen yhteydessä.

Jäteteemapäivä

Vauhdikas teemapäivä aamunavausnäytelmiseen, toimintapajoihin ja loppujuhlineen.

Murron ala-asteen jäteteemapäivä alkoi yhteisellä päivänavauksella juhlasalissa. Raatilaiset esittivät näytelmän Sininen takki (Kirjasta Hugh Lupton: Tarinatie), ja oppilasjuontaja kertoi päivän ohjelmasta. Seuraavaksi oppilaat siirtyivät valitsemaansa työpajaan.

- 1-2-luokkalaiset tekivät joko keppihevosen vanhasta villasukasta, lyhdyn käytetystä pilltipurkista, kaaospallon pajuista tai käpytontun.
- 3-4-luokkalaiset tekivät joko oviseppeleen kävyistä, valokuvakehyksen pahvinpaloista ja tilkuista, sadeputken kangasputkista ja tikuista tai tontut langanpätkistä, tai osallistuivat viihdepajaan, jossa työstiin kierrätysaiheisia sketsejä ja räppejä.
- 5-6-luokkalaiset tekivät joko pannunalusen hukkapaloista, kynttilälyhdyn vanhoista cd-levyistä ja pilltipurkeista tai tontun luonnonmateriaaleista, tai osallistuivat asusteiden tuunauspajaan.

Päivän päätteeksi pidettiin yhteinen loppujuhla, jossa aiemmin parhaiten jätteitä lajitellut luokka palkittiin. Eskarit lauloivat kierrätyslaulun ja 1-2-luokkalaiset päästettiin vauhtiin keppihevosiin. 3-4-luokkalaiset veivät juhlaväen lauluillaan intiaanitunnelmiin soittiminaan pajassa valmistetut sadeputket. Lopuksi viihdepajalaiset hauskuuttivat yleisöä sketseillään ja räpeillään. Pajoissa valmistetut tuotteet olivat esillä kaikkien ihailtavissa.

Biojättekampanja

Biojätteen määrän havainnollistaminen ja vähentäminen viikkotaulukon avulla.

Kulosaaren ala-asteella huomattiin, että ruokalassa syntyi biojätettä 7,5 ämpäriä viikossa. Se oli liikaa, joten keittiön henkilökunnan kanssa ideoitiin kampanja biojätteen määrän vähentämiseksi. Ruokalan seinälle laitettiin suuri viikkotaulukko, jossa oli kahdelle viikolle sarakkeet. Emännät kiinnittivät joka päivä oikean päivän kohdalle pahvista leikatun ämpärinkuvan, joka oli väritetty esimerkiksi puolilleen tai täyteen, riippuen kertyneestä biojätteestä. Monesti

taulun alla oli monta innokasta pikku naamaa tutkimassa taulukkoa ja miettimässä: Mistä johtuu, että jonakin päivänä biojätettä on syntynyt ämpärillinen ja joskus ei yhtään?

Kampanjaan liittyi myös vuoden aikana pidettyjä teemaviikkoja ja päivänavauksia, oppilasvahteja ruokalassa, keskusradiotiedotuksia, valokuvanäyttely ja Power Point -esityksiä keskusteleviossa. Nyt biojätettä syntyy ruokalassa enää vain noin 4 ämpäriä viikossa!

Hymynaamaviikot

Kierrättämiseen kannustamista hymynaamoin ja aineettomin palkinnoin.

Kulosaaren ala-asteen kaikissa luokissa oli neljä jäteastiaa, joihin lajiteltiin paperi, kartonki, biojäte ja sekajäte. Luokissa kierteli päivittäin viikon ajan ympäristöagentteja eli oppilaspärejä, jotka tarkastivat luokkien lajittelupisteet ja katsoivat oliko jätteet lajiteltu oikein. Jos luokassa oli kaikki kunnossa, jätettiin luokan seinälle hymynaaman kuva. Neljästä peräkkäisestä hymynaamasta luokka sai aineettoman palkinnon, esimerkiksi toivetunnin, josta sovittiin opettajan kanssa. Varsinkin alaluokat alkoivat tarkkailla luokan lajittelua hymynaamojen toivossa ilman, että opettajan tarvitsi enää muistuttaa ympäristöagenttien tulosta erikseen.

LÄHIYMPÄRISTÖ

Kangaskassitempaus

Lähikaupan kanssa yhteistyössä toteutettu kangaskassi-projekti.

Kuivasrannan päiväkodin lapset toteuttivat Ekoteko-nimisen projektin yhteistyössä lähikauppansa kanssa. Kauppa hoiti 250 kangaskassia päiväkodin lapsille koristeltaviksi. Lapset maalasivat kassit iloisin värein ja kuvioin. Kuvitetut kassit palautettiin lähikauppaan myytäväksi 60 sentin hintaan. Näin päiväkodin lapset halusivat kannustaa lähiseudun ihmisiä valitsemaan vähemmän jätettä tuottavan kaupakassin ostoksilleen.

Joulupolku lähimetsässä

Tonttu-oppilaiden toteuttama, lyhdyin valaistu joulupolku tehtävärasteineen.

Mankalan koulun läheiseen pikkumetsään rakennettiin joulupolku, jossa oli 10 lyhdyin valaistua toimintapistettä (tonttu- ja luontoleikkejä, ympäristöherkkyyisleikkejä ja jouluarvoituksia). Jokaiselle lyhtypisteelle tehtiin laminoitu kortti leikistä tai arvoituksesta, joita oppilaat olivat ideoineet ja valinneet yhdessä. Tehtävät olivat helppoja ja ohjeet selkeitä, joten harjoittelua ei oikeastaan tarvittu. Tonttuasuihin pukeutuneet 5-6-luokkalaiset toteuttivat polun pareittain tai ryhmittäin pienemmille oppilaille ja lähipäiväkotien eskareille. Yksi luokka toteutti polun korkeintaan kolme kertaa. Ohjekortit ja muut tarvikkeet (mm. joulutuoksupussit ja tonttuvarusteet) säilytettiin isossa laatikossa opettajanhuoneessa, josta aina seuraava luokka haki ne käyttöönsä. Opastonttu johdatti oppilasryhmät rastilta toiselle joulukuisena aamuna noin kello 8.15-9.45. Polun kulkemiseen meni puolisen tuntia. Lopuksi kaikki tanssivat yhteisen piirileikin ja saivat piparit.

Keittokirja äitienpäivälahjaksi

Lasten valmistama keittokirja päiväkodin suosikkiruoista.

Huvikummun päiväkodin lasten toivomuksena oli tehdä päiväkodin suosikkiruoista keittokirja äitienpäivälahjaksi. Keittäjä etsi lasten valitsemat reseptit, ja lapset kirjoittivat ne osittain itse kirjaansa. Ruokalajiin tarvittavat raaka-aineet aseteltiin esille ja lapset saivat ottaa niistä digi-kameralla kuvia. Osa lapsista kuvasi myös valmiin ruoan. Kuvat tulostettiin ja liitettiin kirjan sivuille. Kirjan kanteen kuvattiin lapsi ruoanvalmistuspuuhissa, ja kirja sidottiin kauniisti paperinarulla. Keittokirjan avulla lapset voivat tietoa luomu- ja lähiruoasta koteihin.

Kotikierrokset ja jätejättiläinen

Lähiympäristö tutuksi ja puhtaammaksi.

Kuivasrannan päiväkodissa tutustuttiin lähiympäristöön tekemällä yhdessä lasten koteihin kierros. Lapset esittelivät yleisinä tarhakavereille omaa kotitaloaan, ja lähiympäristö kävi tutummaksi. Lapset kuvattiin kotiovillaan ja kuvista tehtiin myöhemmin näyttely päiväkodin aulaan.

Lähiseutua pidettiin myös puhtaana päiväkodin aulaan ilmestyneen jätejättiläisen avulla. Jätejätin herkkua olivat lähiympäristön roskat, joita päiväkodin lapset sille keräsivät ja syöivät.

Mielipidekirjoitus paikallislehdessä

Suora vaikuttamista oppilaiden laatiman mielipide-kirjoituksen muodossa.

Palokan yläkoulussa Vihreä lippu -projektin parhaana antina pidettiin sitä, kun nuoret pyrkivät aidosti ja itsenäisesti vaikuttamaan asioihin. Siitä esimerkkinä Keski-suomalaisessa ja Palokka-lehdessä julkaistu luontokerhon mielipidekirjoitus Leppälahden leirikeskuksen säilyttämisen puolesta uudessa Jyväskylässä. On hienoa, kun 25 innokasta nuorta pyrkii jokainen sanomaan jotakin, ja siitä saadaan koottua näin tehokas juttu.

Taidenäyttely lähikirjastossa

Lasten luonnon- ja keräysmateriaaleista valmistamia taideteoksia näytteillä lähikirjastossa.

Päiväkoti Haltiassa järjestettiin lasten kanssa lähikirjastoon taidenäyttely Vihreän lipun hengessä. Lähiympäristö-temaan liittyvät työt valmistettiin luonnon- ja kierrätysmateriaaleista. Esillä oli muun muassa yhdessä huovutettu seinävaate, puupeikkoja itse kerätyistä kepeistä, aronia-marjoilla värjättyjä kankaita, paperimassasta tehtyjä ihmishahmoja ja rytmisoittimia, valokuvia lähimetsän puista sekä aiheeseen liittyviä piirroksia ja maalauksia.

Eko-Nalle

Kodeissa kiertävä, ympäristöystävällisistä teoista muistuttava ekomaskotti.

Haapahuhdan koulun esikoululaisilla oli oma Vihreä lippu -maskotti, Eko-Nalle, joka kiersi oppilaiden kodeissa muistuttamassa ympäristöystävällisistä valinnoista. Nallen ja perheen kanssa tehtiin viikon aikana erilaisia ekotekoja, jotka kirjattiin ylös. Lopuksi kaikki ekoteot koottiin yhteen huoneentauluksi luokan seinälle.

Kasvimaaa

Kasvimaan perustaminen ja hoitaminen yhdessä lasten kanssa.

Koiramäen päiväkotiin perustettiin luomukasvimaaa. Lapset osallistuivat sekä kasvien esikasvatukseen että kasvimaan suunnitteluun, perustamiseen ja hoitoon. Keväällä lapset istuttivat yhdessä aikuisten kanssa kasvulaatikkoon muun muassa yrttejä, kukkia ja tomaattia. Kasvulaatikat asetettiin pienoiskasvihuoneeseen kesäkuun alkuun asti, jolloin taimet kouluttiin ja istutettiin avomaalle. Lapset olivat innokkaita kärräämään kompostia kottikärryillä kasvimaalle sekä kastelemaan ja hoitamaan taimia yhdessä aikuisten kanssa. Lapset myös valmistivat kasvimaalle kasvikortteja, jotka laminoitiin säänkestäviksi. Kasvimaaa pyrittiin kastelemaan pääasiassa uima- ja sadevedellä, jota varten päiväkotiin hankittiin sadevesitynnyri.

Lapset opettelivat kasveihin liittyviä asioita myös kasvattaessaan siemenestä kukan äitienpäivälahjaksi. Lapset huolehtivat omasta kananmunakennoon istutetusta kukastaan ja istuttivat sen toukokuun alussa itse maalamaansa, kotoa uusiokäyttöön tuotun savipurkkiin.

Joka vuosi löytyy uusia innokkaita lapsia, jotka jaksavat touhuta kasvimaan parissa koko kesän. Kasvimaaprojektin onnistumisen edellytyksenä on, että kaikki päiväkodin työntekijät osallistuvat hankkeeseen.

Puunistutuspäivä

Kansainväliseen puunistutuspäivään osallistuminen puutarhayksikön avustuksella.

Piispanlähteen alakoulu vastasi kestävän kehityksen kansainvälisen verkkokoulun (Environment Online) kutsuun istuttaa puu syyspäivän tasauksen aikaan (ENO Tree Planting Day 22.9.2008). Vuonna 2008 tapahtumaan osallistui 122 koulua eri maista, ja vuorokauden aikana istutettiin kymmeniätuhansia puita ympäri maailmaa. Piispanlähteen koulu istutti kaupungin puutarhayksikön ystävällisellä avustuksella 11 rauduskoivua ja yhdeksän siperiankuusta ENO-metsään nyt jo neljännen kerran. Jokainen luokka istutti oman taimensa, ja kummiluokat istuttivat puunsa yhdessä. Puutarhayksikön työntekijän opastuksella juuret asetettiin oikeaan syvyyteen ja maa tampattiin tiukkaan ennen tukikeppien asettamista. Tämän jälkeen oppilaat pitivät puulle etukäteen kirjoitetun puheen. Kutsuimme tapahtumaan myös tiedotusvälineiden edustajia, ja paikallislehti julkaisikin tempauksesta lähes sivun mittaisen uutisen.

Puunistutuspäivällä halutaan herätellä vastuunkantamiseen ympäristöstä. Lisäksi tapahtuma julistaa YK:n kansainvälistä rauhan päivää. Piispanlähteen koululla istutustapahtuma on osa koulun vuosittaista Vihreä lippu -toimintaa.

Metsäolympialaiset

Metsäteemainen liikuntatempaus, välineet luonnonmateriaaleista.

Alhoniityn päiväkodissa järjestettiin metsäolympialaiset, joissa oli neljä pistettä: pajurenkaan heittäminen, kiven pyörittäminen polulla, käpyjen tarkkuusheitto ja keppikeihään heittäminen. Kaikki välineet valmistettiin luonnonmateriaaleista, joiden keräämistä varten tehtiin lasten kanssa retkiä metsään. Mitaleina toimivat naruun pujotetut kävyt.

KESTÄVÄ KULUTUS

Kierrätys sähköposti

Perheiden tavarat kiertoon opettajien säännöllisesti kokoaman sähköpostitiedotteen välityksellä.

Ali-Keravan koulussa toimii kierrätys sähköposti. Huoltajat lähettävät lapsensa opettajalle sähköpostitse tiedon kierrätettävästä tavarasta (esim. puhtaat ja ehjät vaatteet, lelut, urheiluvälineet, huonekalut) sekä yhteystietonsa. Luokanopettajat välittävät tiedot koulun kierrätyspostista vastaavalle opettajalle, joka kokoaa listan ja lähettää sitten valmiin kierrätystiedotteen takaisin luokanopettajille. He puolestaan lähettävät tiedotteen koteihin. Huoltajat voivat sopia tavaran hakemisesta tai tuomisesta keskenään. Kierrätystiedote on lähetetty koteihin viikoittain, vaikka kierrätettävää tavaraa ei aina olekaan ollut. Näin kierrätysasia ei pääse kodeissakaan unohtumaan.

Tuunausprojekti

Oppilaiden kotoa tuomien vaatteiden korjausta ja uusiokäyttöä, tempauspäivä ja tuunausnäyttely.

Meriusvan koulussa harrastettiin tuunausta kaikissa luokissa. Oppilaat toivat kotoaan muun muassa rikkiäisiä vaatteita, joita he korjasivat koulussa opettajan avustuksella. Reikä farkkujen polvessa tai sukassa oli yleinen parsimiskohde. Lapset tekivät rikkiäisistä villasukista ja -lapasista myös keppihevosiä ja käsinukkeja. Esiluokassa askarrettiin kierrätystavaroista yhteinen kattomobile luokkaan koristeeksi. Materiaalia tähän saatiin ilmaiseksi kirpputorilta (papijotteja, heijastimia, rikkiäisiä koruja, radion osia yms. pientä tavaraa).

Kevään tempauspäivässä oli yhdessä luokassa tuunauspiste, jossa lapset ja vanhemmat saivat yhdessä tuunata rikkiäisistä esineistä jotain uutta. Piste oli hyvin suosittu ja kiinnosti kovasti vanhempiaakin. Tuunausnäyttely pidettiin luokittain, ja kaikki koulun oppilaat kiersivät tutustumassa eri luokkien näyttelyihin. Lapset saivat kertoa mitä olivat tuunanneet ja mikä tavara oli ennen tuunausta ollut.

Tavaroiden vaihtotori

Tarpeettomaksi käyneiden tavaroiden ja vaatteiden vaihtoa teemapäivän yhteydessä.

Lintumetsän yläasteen kierrätysteemapäivän yhteydessä toimi vaihtotori. Torille sai tuoda tavaroita tai vaatteita, joista halusi päästä eroon. Tilalle sai ottaa minkä tahansa toisen jättämän vaihtotavaran tai -vaatteen. Ne tavarat, joita kukaan ei halunnut omakseen, kuljetettiin eteenpäin lähetystorin keräykseen.

Nukketeatteri vanhoista lapasista ja sukista

Oppilasryhmissä toteutetut nukketeatteriesitykset koko koululle.

Ilolan alakoulussa tehtiin kaikissa luokissa nukketeatteriesityksiä 4-6 hengen ryhmissä. Oppilaat kirjoittivat käsikirjoituksen sekä valmistivat käsinuket parittomista lapasista ja sukista kuvaamataidon ja käsityön tunneilla. Harjoiteltuaan esityksiä ryhmät esiintyivät koko koululle. Projekti hioi yhteistyötaitoja, sai lapset pohtimaan vanhan tavaran uusiokäyttöä ja aremmatkin oppilaat esiintymään (sai itse olla piilossa kun käsinukke oli esillä).

Kestävän kulutuksen pajapäivä

Useita työpajoja, joissa teemana kierrättäminen ja aineettoman mielihyvän tuottaminen.

Oulunsalon yläasteella toteutettiin joulun alla pajapäivä, jossa teemana oli kierrättäminen ja aineettoman mielihyvän tuottaminen. Teemapäivä toteutettiin viimeisellä kouluviikolla ja oli pituudeltaan neljä tuntia. Aluksi oppilaat osallistuivat kolmen tunnin ajan pajatoimintaan. He olivat ilmoittautuneet joko kahteen 1,5 tuntia kestäväään pajaan tai yhteen kolmen tunnin pajaan. Pajojen teemat olivat Vihreä lippu -raadin ideoimia.

Työpajat:

- Pyöränkorjauspaja
- Dokumenttipaja (kierrätysaiheisten videoiden tekeminen, päivän tapahtumien dokumentointi koulun kotisivuille)
- Järviruokohimmelipaja
- Sketsipaja (teemaan liittyviä sketsejä)
- Joulukorttipaja (kierrätysmateriaaleista)
- Joululaulupaja (kierrätysaiheiset uudet sanoitukset)
- Kauppakassin painanta/ompelupaja
- Kotiseuturetkipaja
- Kynttilälyhtypaja (lasipurkeista)
- Kynttiläpaja (vanhoista kynttilänpätäkistä)
- Lumilinnapaja (linnan rakentaminen läheisen päiväkodin lapsille)

- Matonkudepaja
- Muotinäytöspaja (tuunatuista kierrätysvaatteista)
- Käsinukkepaja (vanhasta sukasta)
- Palapelipaja (vanhoista julisteista ja lehdistä)
- Rentoutuspaja
- Tukioppilaiden kakkupaja

Teemapäivän viimeiseksi tunniksi kokoonnuttiin liikuntasaliin koko koulun yhteiseen tilaisuuteen ihailemaan pajojen tuotoksia.

Koontitilaisuuden ohjelma:

1. Joululauluja kierrätysaiheisilla sanoituksilla
2. Sketsejä aiheena kestävä kehitys
3. Aiemmin toteutetun anti-mainoskilpailun voittajan palkitseminen
4. Tukioppilaiden leipomien kakkujen lahjoittaminen luokanvalvojille
5. Kierrätysmuotinäytös
6. Oppilaiden tekemät kierrätysvideot
7. Power Point -kooste päivän pajoista

Vihreät pikkujoulut

Kierrätyslahjoja krääsän sijaan.

Kiviniityn koulun henkilökunnan pikkujouluissa vieraili ”vihreä joulupukki”. Jokainen sai tuoda kotoaan kierrätyslahjan, joka vaihdettiin pikkujouluissa toiseen perinteiseen tapaan. Samaa ideaa voidaan soveltaa oppilaiden pikkujouluissa.

Ekohenkisiä joululahjoja

Ympäristöystävällisemmän lahjatoivelistan pohtimista ja kankaisten lahjakääreiden ompelua.

Lintulammen ala-asteella keskityttiin joulun alla ympäristöystävälliseen lahjomiseen. Luokissa käytiin keskustelua turhista ja tarpeellisista lahjoista, keksittiin aineettomia lahjoja ja tehtiin joulupukille toimitettavissa lahjalistoissa entistä järkevämpiä valintoja. Tekstiilitöissä panostettiin lahjakääreisiin, ja moni lahja saikin vuosia kestävä kankaisten pussin peitokseen.

Kierrätystapahtuma ja -laatikko

Turhat tavarat ja vaatteet kiertoon mukavan tapahtuman ja kierrätyslaatikon kautta.

Kesälän päiväkodissa järjestettiin lasten perheille kierrätystapahtuma, jonka ideana oli saada tarpeettomaksi käyneet vaatteet, lastentarvikkeet, tavarat, kirjat yms. kiertoon. Perheet osallistuivat tapahtumaan innolla, ja tavarat vaihtoivat omistajaa vilkkaasti. Tapahtumailtana päiväkodilla oli mukava tunnelma ja syötävää tarjolla nyyttikestiperiaatteella. Läheiseltä ratsastuskoululta saatiin lainaksi hevonen, jolla lapset saivat ratsastaa talutuksessa pienen kierroksen. Oheistoiminta tarjosi vanhemmille mahdollisuuden tutustua illan tarjontaan rauhassa. Jokainen perhe huolehti itse tavaroiden kuljetuksesta tapahtumaan ja sieltä pois.

Kokemuksena kierrätystapahtuma oli mitä onnistunein, ja ajatus kierrätyksestä jäi elämään. Osa vanhemmista on tuonut päiväkodille hyväkuntoisia pieneksi käyneitä lastenvaatteita, joita saa vapaasti ottaa niille tarkoitetusta kierrätyslaatikosta.

Ympäristöetsivät

Ympäristömerkittyjen tuotteiden tunnistamista lähikaupassa.

Vekaravaaran ryhmäperhepäivähoidossa askarreltiin maitopurkin reunasta taittuva kaksipuolinen ympäristöetsivän virkamerkki jokaiselle lapselle (Joutsen-ympäristömerkki). Merkissä oli tietoa ympäristömerkistä ja selkeä suurennettu logo. Tehtävänä oli toimia kaupassa ympäristöetsivänä ja etsiä ympäristömerkittyjä tuotteita. Jopa kaksivuotiaat tunnistivat merkin!

Oppikirja-kirppis

Helposti järjestettävä lukion oppikirjojen kierrätys-tapahtuma.

Kallion lukiossa harrastetaan oppikirjojen kierrätystä. Ympäristöraati päättää ajankohdan/ajankohdat, jolloin kirjakirppis on järkevää toteuttaa (esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa tai jakson alussa), järjestää sopivan tilan ja ilmoittaa torin pitämisestä hyvissä ajoin koulun toimintaan sopivalla tavalla. Näin oppikirjojen tarvisijat ja niistä luopujat kohtaavat toisensa helposti ja rahaakin säästyy. Kirppiksen yhteydessä voi myös pitää hyväntekeväisyyskeräyksen jonkin järjestön toiminnan tukemiseksi.

Tavaran uusiokäyttö -kilpailu

Kilpailu jonkin tavarain tai muun kierrätysmateriaalin uusiokäytön suunnittelemiseksi ja/tai toteuttamiseksi.

Rauman normaalikoulussa järjestettiin kilpailu, jonka ideana oli suunnitella ja/tai toteuttaa jonkin tavarain uusiokäyttö. Kilpailutyöt saivat olla joko kirjallisia ja kuvallisia suunnitelmia tai niiden toteutuksia, ja työn sai toteuttaa joko koulussa tai kotona. Kilpailuun saivat osallistua sekä yksittäiset oppilaat että oppilasryhmät. Tuomareina toimi osa Vihreä lippu -raatilaisista. Kilpailujulistuksessa mainittiin, että tuomaristo arvostaa kilpailuissa erityisesti omaperäisyyttä, ekologisuuutta, toteutuskelpoisuutta sekä suunnitelman selkeyttä ja toteutuksen laadukkuutta. Kilpailuun osallistui

suunnitelmia ja toteutuksia lähes kaikilta luokka-asteilta. Tuomaristo valitsi töistä kolme parasta ja antoi yhdelle kunniamaininnan. Voittajiin lukeutui pahvilaatikosta ja kierrätysmateriaaleista rakennettava nukkekoti, vanhasta meikkipussista tehty käsilaukku sekä maitopurkista ja tölkeistä rakennettu avaruusraketti.

YHTEINEN MAAPALLO

Kehitysmaa-aiheinen kansainvälisyyspäivä

Tietoa ja taidenautintoja tarjoava teemapäivä.

Miinan ala-asteen kansainvälisyyspäivää alettiin valmistella hyvissä ajoin. Syyskuussa luokille jaettiin aiheet, joita työstää kansainvälisyyspäivään 22.11. asti.

- Pienimmät (0-2-luokkalaiset) saivat lukea satuja kehitysmaista ja kirjansa pohjalta askarrella, piirtää tai saduttaa jotain konkreettista näyttelyyn.
- Kolmasluokkalaiset tutustuivat kehitysmaihiin ja merkitsivät lipuilla maailmankartalle kaikki sellaisiksi luettavat maat.
- Neljäsluokkalaiset tekivät seinälehdet Euroopan kehitysmaista ja valmistivat paperimassasta ruukkuja.
- Viidesluokkalaisten seinälehdet kertoivat Afrikan kehitysmaista, ja taideteoksena toteutettiin afrikkalaiset naamiot.
- Kuudesluokkalaiset perehtyivät Aasian kehitysmaihiin ja rakensivat tilateoksena aasialaisia ja suomalaisia kyliä.

Kaikki tuotokset olivat Kansainvälisyyspäivänä esillä koulun juhlasalissa, samoin kuin Ulkoministeriön Ilmastonmuutosnäyttely. Salissa oli myös toiminnalliset pisteet SPR:ltä, PLAN:ltä, seurakunnan lähetystyöltä sekä Unicefilta.

Hyväntekeväisyyskirpputori

Kirpputorituotoilla joululahjoja afrikkalaisille perheille.

Pihakoivun päiväkodissa järjestettiin kirpputori, jonka tuotoilla oli tarkoitus hankkia vuohi afrikkalaiselle perheelle. Lapset toivat kotoaan leluja, joita eivät enää käyttäneet, ja myivät niitä pienellä hinnalla päiväkodilla. Tuottoa tuli lopulta sen verran, että vuohen lisäksi saatiin ostettua myös kaksi koulupukua afrikkalaisille lapsille.

Maailman messut

Erialaisten hyväntekeväisyysjärjestöjen toimintaa esittelevä tapahtuma.

Myllymäen koululla järjestetty messutapahtuma tarjosi runsaasti tietoa ja kokemuksia oppilaille ja heidän perheilleen. Messuille oli kutsuttu esittäytymään useita kehitysyhteistyö- ja ympäristöjärjestöjä, joiden toimintaan oppilaat saivat tutustua koulupäivän aikana. Vihreä lippu -raadin oppilasjäsenet toimivat avustajina valitsemillaan osastoilla. Illalla

järjestettiin kaikille avoin yleisötilaisuus. Messuilla näkyi konkreettisesti eri järjestöjen (mm. Unicef, Kirkon Ulkomaanapu, Amnesty, Saimaan Norppaklubi, Etelä-Karjalan luonnonsuojelupiiri) yhteinen työ paremman maailman puolesta; yhteistä maapalloomme ovat niin saimaannorpat kuin autonrenkaista Afrikassa tuunatut sandaalitkin. Näytteillä oli myös aito bangladeshilainen bambukoti.

Kummilapsi Afrikasta

Oman kummilapsen hankkiminen raatilaisten aktiivisuudella.

Lahnuksen alakoulu sai oman afrikkalaisen kummilapsen Vihreä lippu -raadin oppilasjäsenten aktiivisuuden ansiosta. Ympäristöraatilaiset olivat tutustuneet koululle tulleeseen Plan-esitteeseen ja innostuivat mahdollisuudesta ottaa koululle oma kummilapsi ja näin vaikuttaa jonkin köyhän lapsen elinolojen parantamiseen. Ihan ensimmäiseksi he tekivät ajatuksesta alustavan kyselyn omille vanhemmilleen. Vanhemmat suhtautuivat suunnitelmaan positiivisesti, mutta opettajanhuoneessa asiaa ei tervehditty ilolla kummilapsen ylläpitomaksujen vuoksi: kouluthan eivät saa pyytää vanhemmilta rahallista sitoutumista mihinkään ylimääräiseen. Silloin raatilaiset totesivat, että jos koulu ei saa, niin he saavat!

Raatilaiset tulivat esittämään asiansa seuraavaan koulun yhteiseen vanhempainiltaan. Puhe valmisteltiin yhdessä raadin opettajajäsenen kanssa. Tilaisuuden jälkeen koteihin lähetettiin kyseinen puhe kirjallisena sekä kysely koskien vanhempien kiinnostusta hanketta kohtaan. Kyselyssä tiedusteltiin myös millaisella lahjoitussummalla vanhemmat olisivat hankkeeseen valmiita sitoutumaan. Uskomatonta kyllä, ilmoituksia tuli yhteensä lähes kahden vuoden kuukausimaksuja vastaavasta summasta, ja kun rahaa alettiin vastaanottaa, sitä tuli vielä tätäkin enemmän.

Raha-asiat hoidettiin niin, että yksi vanhemmista avasi tilinhoitomaksuttoman pankkitilin, jonka tilinumero annettiin tiedoksi kaikkiin koteihin. Kerätyt varat tallennettiin tilille ja kuukausimaksut lähtevät Planille suoraveloituksena. Kun tilin varat alkavat joskus ehtyä, kirjoittavat raatilaiset vanhemmille uuden avustuspyyntökirjeen. Osallistuminen on vanhemmille täysin vapaaehtoista.

Kaikki oppilaat pääsivät vaikuttamaan kummilapsen valintaan äänestyksen kautta. Nyt Lahnuksen koululla on ikioma kummilapsi, Anifa-tyttö Afrikasta.

Joulukorttitempaus

Varainkeruuta kummikehityshankkeen tukemiseksi.

Pohjois-Haagan yhteiskoulussa pohdittiin erilaisia tapoja kerätä rahaa koulun kummikehityshankkeeseen Sambiaan. Joulukorttien myyminen todettiin oivalliseksi tavaksi osallistaa koko kouluyhteisö projektiin mukaan. Jotta kortit olisivat oppilaita ja heidän vanhempiaan houkuttelevia ja Yhteinen maapallo-teemaan liittyviä, julistettiin koko koululle avoin piirustuskilpailu. Kilpailusta tiedotettiin aamunavausten yhteydessä ja ympäri koulua levitetyillä julisteilla, ja kilpailutöitä tehtiin sekä kuvataiteen tunneilla että vapaa-aikana. Raatilaiset valitsivat valmiiden kuvien joukosta viisi parasta, jotka painatettiin korteiksi. Voittajat palkittiin elokuvalipuilla.

Joulukortteja myytiin vanhempainilloissa, seurakunnan myyjäisissä, ovelta ovelle ja myös toisissa kouluissa. Korttien myynnistä jäi kustannusten vähentämisen jälkeen mukavasti voittoa Sambiaan lähetettäväksi. Kaukaa viisaana kortteihin ei painettu vuosilukua, jotta jäljelle jääneitä kortteja voitaisiin myydä vielä seuraavanakin vuonna.

Afriikka-viikko

Tietoa ja kevennystä afrikkalaisin teemoin, Wilson Kirwan vierailu ja joululahjapaketti kummilapselle.

Toivion alakoulun oppilaat perehtyivät viikon ajan erilaisiin afrikkalaisiin teemoihin.

- Esikoululaiset askartelivat pienoismallin afrikkalaisesta kylästä ja tutustuivat tietokirjojen avulla maanosan kasvillisuuteen.
- Ekaluokkalaiset tutustuivat afrikkalaiseen kulttuuriin valmistamalla amuletin eli onnenkorun. Materiaaleina käytettiin nahanpaloja, erikokoisia helmiä, höyheniä, lankoja yms. ja amuletteja työstettiin leikkaamalla, ompelemalla, reiättämällä ja kaivertamalla.
- Tokaluokkalaiset opettelivat afrikkalaisia pelejä ja leikkejä.
- 3-6-luokkalaiset tutustuivat muun muassa savanneihin ja sademetsiin, uhanalaisiin eläimiin, kehitysyhteistyöhön, Reiluun kauppaan ja lasten oikeuksiin. Kevennystä päiviin toi afrikkalainen musiikki ja tanssi, afrikkalaiset sadut ja afrikkalaisen naamion tai narupelin askarteleminen.

Viikon ehdoton kohokohta oli Wilson Kirwan unohtumaton vierailu. Lisäksi koulun yhteiselle afrikkalaiselle kummilapselle lähetettiin joululahjapaketti, johon lapset saivat tuoda jotakin pientä, esimerkiksi leluja, kyniä tai vaatteita.

Positiivisia mielikuvia Afrikasta

Afrikan rikkaaseen kulttuuriin perehtymistä taito- ja taideaineiden tunneilla.

Pohjois-Haagan yhteiskoulussa haluttiin herätellä oppilaita näkemään Afrikan vanha ja rikas kulttuuri hyödyntämällä taito- ja taideaineissa maanosaan liittyviä teemoja. Valinnaisen kotitalouden ryhmät tutustuivat afrikkalaiseen keittiöön ja valmistivat yleisiä afrikkalaisia ruokia, kuten kuskusia ja hariraa. Uudet maut sekä nälänhädistään tunnetun maanosan monipuolinen ruokakulttuuri yllättivät oppilaat positiivisesti. Musiikin tunneilla oppilaat tutustuivat erilaisten rumpujen soittamiseen ja kuvataiteen tunneilla käsiteltiin pohjoisafrikkalaista mosaiikkitaideita. Tyttöjen liikunnanopettaja puolestaan piti oppilaille muutaman afrotanssitunnin ja keräsi siitä innostuneista oppilaista ryhmän harjoittelemaan tanssiesitystä kevätjuhliin.

Koulussa haluttiin keskittyä maanosaan liittyvien positiivisten asenteiden ja mielikuvien luomiseen etenkin, kun mediassa Afrikka-aiheinen uutisointi on lähes yksinomaan negatiivista, sotiin ja katastrofeihin keskittyntä.

Thaimaa-näyttely

Toiseen kulttuuriin tutustumista virtuaalimatkan ja leikin keinoin.

Päiväkoti Pikkuprinssissä järjestettiin Thaimaa-aiheinen näyttely ja juhla. Päiväkodin laulusaliin koottiin lasten ja henkilökunnan kotoa tuomista koriste-esineistä, matkamuistoista ja valokuvista näyttely, josta tuli hyvin monipuolinen ja elävä: valokuvia seinällä, thaimaalainen torikoju vaatteineen ja tavaroineen; palmupuuta, apinoita, norsuja, tiikereitä ynnä muuta rekvisiittaa. Taustalla soi thaimaalainen musiikki tunnelman kohottamiseksi. Lapset tutustuivat näyttelyyn ensin pienryhmissä hoitajiensa kanssa ja myöhemmin vanhempiensa kanssa toimien taitojensa mukaan itse oppaina.

Seuraavana päivänä oli päätösjuhlan aika. Jokainen lapsiryhmä esitti jonkun aiheeseen liittyvän laulun tai laululeikin: alle 3-vuotiaat esittivät Elefanttimarssin, 2-4-vuotiailla oli apinaorkesteri, 3-5-vuotiailla aasialainen satu ja papukaijalaululeikki ja esiopetusikäisillä thaimaalainen tanssiesitys. Lopuksi laulettiin yhteisleikkinä Pikkuiset kultakalat. Juhlan päätteeksi syötiin yhdessä thaimaalainen kana-ateria.